

Livsmedelssäkerhet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sammanlagt 25 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2006 om livsmedelssäkerhet. Motionerna berör sådant som livsmedelsinformation (främst ursprungsmärkning och ingrediensmärkning), vegetarisk kost, livsmedelshygien, småskalig verksamhet m.m.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks bl.a. med hänvisning till EG:s rättsakter, pågående arbete inom EU och nationellt samt tidigare utskottsbehandling.

I betänkandet finns 11 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Bakgrund	5
Regelverk för livsmedel	5
Regelverk för säker och bra mat	6
Indikatorer för säker och bra mat	7
Utskottets överväganden	9
Ursprungsmärkning	9
Livsmedelsinformation m.m.	11
Vegetarisk kost i skola och barnomsorg m.m.	16
Småskalig livsmedelsverksamhet	18
Reservationer	21
1. Ursprungsmärkning, punkt 1 (s, v, mp)	21
2. Restaurangrånvarors ursprung, punkt 2 (s)	21
3. Västsahariska produkter, punkt 3 (v)	22
4. Djurtestade produkter, punkt 4 (mp)	22
5. Livsmedelsinformation, punkt 5 (v, mp)	23
6. Socker och salt i livsmedel, punkt 6 (s)	23
7. Socker och salt i livsmedel, punkt 6 (mp)	24
8. Transfetter i livsmedel, punkt 7 (mp)	24
9. Avståndsmärkning för livsmedel, punkt 8 (s, v, mp)	25
10. Vegetarisk kost i skola och barnomsorg, punkt 9 (mp)	25
11. Småskalig livsmedelsverksamhet, punkt 11 (s, v, mp)	26
Särskilt yttrande	27
Transfetter i livsmedel, punkt 7 (s)	27
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ursprungsmärkning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ204, 2006/07:MJ206, 2006/07:MJ216 och 2006/07:MJ267 yrkande 1.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Restaurangråvarors ursprung

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ346.

Reservation 2 (s)

3. Västsahariska produkter

Riksdagen avslår motion 2006/07:U201 yrkande 4.

Reservation 3 (v)

4. Djurtestade produkter

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ265 yrkande 46.

Reservation 4 (mp)

5. Livsmedelsinformation

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So464 yrkande 25 och 2006/07: MJ267 yrkandena 2 och 3.

Reservation 5 (v, mp)

6. Socker och salt i livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So464 yrkandena 28 och 29, 2006/07:MJ275, 2006/07:MJ291 och 2006/07:MJ375 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (s)

Reservation 7 (mp)

7. Transfetter i livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So464 yrkandena 36 och 37 samt 2006/07:MJ383 yrkandena 1 och 2.

Reservation 8 (mp)

8. Avståndsmärkning för livsmedel

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ267 yrkande 5.

Reservation 9 (s, v, mp)

9. Vegetarisk kost i skola och barnomsorg

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So464 yrkande 33 och 2006/07: MJ265 yrkande 44.

Reservation 10 (mp)

10. Toaletter i livsmedelsfärer

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ392.

11. Småskalig livsmedelsverksamhet

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ400.

Reservation 11 (s, v, mp)

Stockholm den 13 februari 2007

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Carina Ohlsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Ronny Olander (s), Anita Brodén (fp), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Sven Gunnar Persson (kd), Lena Hallengren (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Rune Wikström (m), Aleksander Gabelic (s), Jacob Johnson (v) och Kerstin Hermansson (c).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Under allmänna motionstiden 2006 väcktes ett antal motioner med sammanlagt 25 motionsyrkanden inom området för livsmedelssäkerhet m.m. Dessa yrkanden behandlas i detta betänkande. Flertalet av de frågor som här berörs har tidigare behandlats av utskottet bl.a. i betänkande 2004/05: MJU10 (Förbättrad djurskydds- och livsmedelstillsyn), 2005/06: MJU5 (Etisk prövning av djurförsök m.m.), 2005/06: MJU8 (Småskalig livsmedelsförädling m.m.), 2005/06: MJU18 (Djurskydd m.m.) och 2005/06: MJU23 (Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.).

Regelverk för livsmedel

Ett omfattande arbete har pågått under ett antal år på EU-nivå för att modernisera och förbättra regelverket på livsmedelsområdet. Sverige har under en följd av år varit pådrivande i den stora översynen av det gemensamma EG-regelverket på livsmedelsområdet. EU:s medlemsstater och Europaparlamentet antog de nya reglerna om livsmedelshygien och offentlig kontroll av bl.a. livsmedel i april 2004. De nya gemensamma EU-reglerna trädde i kraft den 1 januari 2006 och den svenska implementeringen genomfördes fr.o.m. den 1 juli 2006.

Området är i stort sett totalharmoniserat inom EU vilket innebär att ingen medlemsstat kan ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Tidigare var de flesta EG-rättsakterna i form av direktiv som skulle införlivas i varje medlemsstats nationella lagstiftning. Under senare år har man dock gått över till att alltmer använda förordningar som gäller direkt i varje medlemsstat. Några parallella nationella bestämmelser är inte tillåtna och därför har en fullständig översyn av det svenska regelverket varit nödvändig. Förändringar har gjorts i lagar, regeringsförordningar och myndighetsföreskrifter för att ta bort dubbelregleringar och för att anpassa författningarnas struktur och nationella kompletterande bestämmelser till EG-rätten. Detta arbete är nu i stort sett genomfört och har resulterat i att det svenska regelverket för hela livsmedelskedjan nu har anpassats till EG-rätten.

Det nya regelverket utgår ifrån att man ser livsmedelshanteringen som en kedja som hänger ihop. Regelverket tydliggör företagens ansvar för att de livsmedel som de producerar är säkra. Regelverket är riskbaserat, dvs. där riskerna är större ställs högre krav. Kontrollen, enligt det nya regelverket, kommer också att bedrivas riskbaserat.

Ändringarna kommer att öka konsumentskyddet samtidigt som företagen får ett flexibla regelverk att följa där branschvägledning och egenkontroll får en mer framskjuten placering än i dag. Med de nya reglerna ändrades begreppen tillsyn och tillsynsmyndighet med begreppen offentlig kontroll och kontrollmyndighet för att stämma överens med EG-förordningarnas definition av kontrollbegreppet och terminologi.

Förutom anpassning av det nationella regelverket har även en omfattande utbildning av inspektörer i kommunerna skett i Livsmedelsverkets regi. Livsmedelsverket har också bistått olika branschorganisationer i arbetet med att ta fram branschriktlinjer till stöd för företagen när det gäller att uppfylla det nya regelverket.

Regelverk för säker och bra mat

Gemensamma EG-regler har utvecklats för att minska kemiska risker i livsmedel. En grundregel i livsmedelslagstiftningen är att alla livsmedel ska vara säkra för att få släppas ut på marknaden. Som tydliggjorts i den nya lagstiftningen är det företagen som är ansvariga för att de livsmedel som de hanterar är säkra. Det är samtidigt den enskilde konsumenten som slutgiltigt avgör vad hon eller han äter. En aspekt av konsumenternas förmåga att göra medvetna val berör behovet av korrekt märkning.

Det regelverk som finns på området ställer tydliga krav på märkningen av förpackningarna. Även märkningsområdet är harmoniserat i EU vilket betyder att medlemsstaterna följer samma lagstiftning. EG-direktiven om märkning (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel) och näringsvärdesdeklaration (rådets direktiv 90/496/EEG) är för närvarande under omarbetning inom kommissionen. Förslag är väntade att framläggas i slutet av 2007.

Utöver EG-direktivet som reglerar märkning i allmänhet (2000/13/EG) finns ett stort antal specialbestämmelser för olika kategorier av livsmedel som till exempel ägg, nötkött, vin och ekologiska livsmedel. Det finns dessutom vissa regler om allergimärkning.

Flera typer av regler ställer olika krav på märkning. Det finns regler som gäller för de flesta livsmedel och särskilda märkningsregler som gäller för vissa typer av livsmedel, t.ex. nötkött, honung, choklad eller ägg. När det gäller förpackade livsmedel måste man till exempel alltid ange ingredienser och bäst-före-dag eller sista förbrukningsdag. Även ämnen som kan orsaka allergier måste anges på förpackningen. Det finns också vissa regler för hur frivillig märkning ska vara utformad. För viss frivillig märkning finns bestämmelser som måste följas om man använder sådan märkning. Det gäller bl.a. näringsvärdesdeklaration för ett livsmedel.

Ursprungsmärkning av livsmedel, inte minst av kött, är en ofta diskuterad fråga. I samband med det senaste BSE-utbrottet antogs inom EU regler för hur nöt- och kalvkött skulle märkas. Reglerna tillämpas direkt i

Sverige. Märkningen omfattar styckat kött som säljs direkt till konsument i butik. Däremot omfattas inte t.ex. beredda produkter som korv eller kött som serveras på restaurang. För dessa produkter finns bara generella märkningsregler vilka innebär att en produkt ska märkas med ursprung om utelämnandet riskerar att vilseleda konsumenten. För andra köttslag än nötkött finns inga lagstadgade regler på EU-nivå. Även för detta kött gäller de generella märkningsreglerna som nämns ovan. Det finns dock inga hinder för att ursprungsmärka om en tillverkare vill det.

Debatten i Sverige har bl.a. handlat om konsumentreaktionerna på att utländskt kött saluförs som om det vore svenska varor. Det finns till exempel förpackningar märkta med blågula symboler och uttryck som ”svensk kvalitet” utan att konsumenterna kan vara säkra på vilket land köttet faktiskt kommer ifrån. Flera olika aktörer inom jordbrukssektorn framhåller ursprungsmärkning som ett led i marknadsföringen av svenska mervärden.

Företrädare för dagligvarubranschen, konsumenter och livsmedelsföretag antog år 2002 frivilliga riktlinjer för ursprungsmärkning av livsmedel. Riktlinjerna är en hjälp till de företag som vill ursprungsmärka för att undvika att märkningen blir vilseledande, men de är helt frivilliga och kan således inte tvinga något företag att göra på det ena eller andra sättet. I korthet säger riktlinjerna att när ett företag väljer att ursprungsmärka en produkt bör riktlinjerna tillämpas oavsett om produkten tillverkas i Sverige eller importeras. Företagen uppmanas vara konsekventa i sin märkning och inte bara ursprungsmärka när det är en marknadsmässig fördel. Produkten får heller inte märkas så att den ger intryck av att vara av svenskt ursprung om den inte är det.

Indikatorer för säker och bra mat

När det gäller verksamhetsområdet Säker och bra mat används bl.a. indikatorer för bedömning av måluppfyllelsen inom verksamhetsområdet. *Indikator 1 Mikrobiologisk säkerhet* som tagits fram av Livsmedelsverket användes för första gången 2005, och därför finns inte några resultat från tidigare år att jämföra med. *Indikator 2 Kemisk säkerhet* är också ny, och värdet för 2005 kommer att bli utgångspunkten för framtida jämförelser.

Indikator 3 Bra matvanor har Livsmedelsverket definierat som ett sammanvägt index i vilket ingår ett antal aspekter såsom kostens näringsmässiga kvalitet, konsumtionsfrekvens och hur väl kosten överensstämmer med Livsmedelsverkets kostråd. Det är första gången som denna sammanvägning görs, och därför är indexet enbart preliminärt.

Livsmedelsverket har under 2005 undersökt konsumtionsvanorna gällande ett antal livsmedel hos ett urval av befolkningen mellan 16 och 80 år (Livsmedelsverkets årsredovisning 2005). De ställda frågorna avsåg bl.a. konsumtion av frukt, grönsaker, grovt bröd, godis, kaffebröd och typ av matfett. Endast ett fåtal (1 %) följer kontinuerligt de fyra viktigaste kostråden gällande frukt, fisk, fullkorn och fettyper, 1–6 % följer minst tre av kostråden och mellan 5 och 15 % uppfyllde minst två av de uppsatta

kostråden. En undersökning av matvanorna hos barn i åldrarna 4, 8 och 11 år visar att barn i stort sett har samma problem med kosten som vuxna; för hög andel socker och mättat fett samt för låg andel fibrer. Matvanor förändras långsamt, men vissa förbättringar under de senare åren har skett. Enligt tillgänglig statistik över den totala konsumtionen av livsmedel i Sverige ökar denna för frukt och grönt. Det krävs dock ytterligare förbättringar om trenden med ökande förekomst av övervikt och fetma ska brytas.

Indikator 4 Förståelse av livsmedelsmärkning mäter hur stor andel konsumenter som förstår ett urval av viktiga märkningsuppgifter på livsmedelsförpackningar. För att konsumenterna ska kunna göra medvetna val är det viktigt att livsmedelshandlingen är redlig och att konsumenterna förstår den information som lämnas på livsmedelsförpackningarna, dvs. det som kallas livsmedelsmärkning. Hur väl konsumenterna förstår viktigare märkningsuppgifter har mätts av Livsmedelsverket. I undersökningen uppgår andelen korrekt identifierade märkningsuppgifter till 71 %. De indikatorer som tagits fram för att mäta måluppfyllelsen är alla nya, och därför går det inte att detta första år dra några entydiga slutsatser om vad de visar (Livsmedelsverkets skrivelse dnr 1476/05 och årsredovisning 2005). En viktig faktor är också att olika aktörer samspelar.

Utskottets överväganden

Ursprungsmärkning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om standardiserade regelverk (c) för ursprungsmärkning, fem motionsförslag (s, c, v) om geografisk ursprungsmärkning samt ett motionsyrkande (mp) om märkning av djurtestade produkter. Riksdagen hänvisar huvudsakligen till det arbete som pågår i EU och i Sverige.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp), 2 (s), 3 (v) och 4 (mp).

Motionerna

I flertalet yrkanden anförs krav på ursprungsmärkning av livsmedel. I motion MJ267 (c) yrkande 1 framförs att ett standardiserat regelverk för märkning av råvarors ursprung, som ska deklarerats tydligt för både restauranggästen och konsumenten i butik på livsmedel, bör upprättas. Konsumentperspektivet tas upp även i motionerna MJ204 (c) och MJ216 (c) där tydlig märkning av produkterna efterlyses i syfte att underlätta för konsumenterna att göra medvetna val. Krav på tydlig ursprungsmärkning av livsmedel i handeln tas även upp i motion MJ206 (s) där motionären påpekar att det enkelt måste framgå i vilket land produkten är producerad och förädlad. Även motion MJ346 (s) berör obligatorisk ursprungsmärkning av var råvaror är producerade. Motionären anser att en obligatorisk ursprungsmärkning bör gälla råvaror, beredda produkter men även rätter serverade på restaurang och storkök.

Frågor om produkter från specifika regioner tas upp i motion U201 (v) yrkande 4. Motionärerna anser att Sverige i EU bör kräva att de produkter som kommer från västahariskt territorium och västahariska fiskevatten är försedda med en folkrättsligt korrekt ursprungsmärkning.

I motion MJ265 (mp) yrkande 46 anförs om djurtestade produkter att sådana produkter ska märkas så att konsumenterna kan välja bort dem.

Utskottets ställningstagande

Utskottets ställningstaganden utgår ifrån det faktum att märkningsområdet är harmoniserat i EU vilket betyder att medlemsstaterna följer samma lagstiftning; ingen medlemsstat kan ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att ett intensivt arbete pågår under 2007 i EU:s arbetsgrupper för att omarbete både EG:s generella märkningsdirektiv (2000/13/EG av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presenta-

tion av livsmedel samt om reklam för livsmedel) och direktivet för näringsvärdesdeklaration (90/496/EEG). Enligt uppgift från Regeringskansliet förväntas EG-kommissionen lägga fram nya förslag i slutet av 2007.

Märkning av livsmedel har senast behandlats av utskottet i bet. 2005/06: MJU8. Utskottets framhöll då att korrekt information om livsmedlen är grundläggande för att konsumenterna ska kunna göra medvetna och därmed från sina utgångspunkter rationella val. De regler som finns med krav på märkning i olika avseenden på förpackningarna är alltså i konsumenternas intresse. Utskottet påpekade också att det är viktigt att märkningssystemen är enhetliga och standardiserade för att garantera transparens, jämförbarhet och konkurrensneutralitet. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det är angeläget att Sverige verkar för att underlätta utvecklingen av gemensamma regler för livsmedelsmärkningen inom EU. Utskottet påpekade dock att det samtidigt kan finnas skäl att Sverige – där så är möjligt – går före i fråga om märkningsföreskrifter, eftersom vi i vissa fall ställer högre krav på livsmedel än andra EU-länder. Men enligt utskottets mening var det inte märkningssystemen i sig som ska vara ett konkurrensmedel utan produkternas innehåll och kvalitet. Utskottet noterade också att den tillsyn som bedrivs av kommunerna när det gäller märkning av livsmedel har visat att märkningen inte alltid är korrekt eller entydig. Märkningen måste därför vara korrekt och konsumenternas medvetenhet om vad märkningen betyder måste också öka; det är viktigt att konsumenterna inte vilseleds av de olika typerna av information som ges.

Utskottet finner att dessa tidigare uttalanden fortfarande gäller. Utskottet anser att det är positivt att regeringen medverkar i EU:s arbetsgrupper med direktivöversynen i syfte att utveckla de gemensamma reglerna för livsmedelsmärkningen inom EU. Ökad transparens och enhetliga märkningsföreskrifter bör kunna underlätta för kunderna att jämföra produkter och kunna göra medvetna val grundade på bl.a. varors ursprung.

Enligt regeringen (prop. 2006/07:1 utg.omr. 23) pågår även inom Codex Alimentarius, FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan, framtagande av märkningsregler. Det arbete som bedrivs inom ramen för Codex Alimentarius får allt större betydelse. Bestämmelser utformade i dessa organisationer är frivilliga att följa för de olika medlemsländerna, men för att hävda t.ex. strängare hälsokrav måste detta kunna motiveras vetenskapligt. I annat fall finns risken att landet i en WTO-panel anses ha handelshindrande lagstiftning.

Frågan om ursprungsmärkning av råvaror (i synnerhet kött) inte enbart i butiker utan även på restaurang har tagits upp av flera motionärer. Utskottet har från Livsmedelsverket inhämtat att verket den 1 februari har redovisat ett förslag till föreskrifter kring krav för ursprungsmärkning av nötkött på restaurang. Förslaget gäller även andra inrättningar som tillhandahåller måltider på plats eller för avhämtning, som skolkök, sjukhusrestauranger

och personalmatsalar. Enligt förslaget ska reglerna gälla oavsett om maten är gratis eller till försäljning, om den konsumeras på plats, levereras eller avhämtas.

Utskottet anser att den pågående översynen av EG-direktiven för märkning samt fortlöpande arbete i Sverige i huvudsak tillgodoser syftet med motionerna MJ267 (c) yrkande 1, MJ204 (c), MJ216 (c), MJ206 (s), MJ346 (s) och U201 (v) yrkande 4. Dessa bör därför lämnas utan vidare åtgärder.

Frågan om märkning av djurtestade produkter behandlas i EU, där kommissionen har utarbetat en handlingsplan som beskriver arbetet med djurskyddsfrågorna 2006–2010. Målen med handlingsplanen är bl.a. att tydligt definiera gemenskapens politiska inriktning när det gäller djurskydd och fortsatt höga krav på djurhållning inom EU. Det tyska ordförandeskapet i EU har aviserat att det ska fortsätta arbeta med handlingsplanen och avser att genomföra en konferens i mars 2007. Denna konferens kommer troligtvis att fokusera på märkning av produkter som producerats på ett djurvänligt sätt. Jordbruks- och fiskerådet kommer senare under våren att behandla eventuella rekommendationer från konferensen. Utskottet har tidigare yttrat sig om märkning av andra djurtestade produkter i betänkande 2005/06:MJU5. Utskottet noterade att vad det gäller konsumentupplysning är det fråga om ett frivilligt system. Sådana system förekommer redan i viss utsträckning, t.ex. för kosmetiska produkter. Utskottets slutsats var att det ligger i frivillighetens natur att initiativet tas av de på marknaden verkamma företagen såsom ett gensvar på ett starkt intresse från konsumenterna. Utskottet, som vidhåller tidigare redovisad uppfattning, avstyrker med det anförda motion MJ265 (mp) yrkande 46.

Livsmedelsinformation m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden (c, mp) om ingrediensmärkning och innehållsförteckningar. Vidare avslår riksdagen tio motionsyrkanden (s, fp, mp) om märkning av specifika ingredienser – socker, salt och transfetter – i livsmedel och ett motionsförslag (c) om en ny avståndsmärkning för livsmedel, s.k. ”miljömil”. Riksdagen hänvisar huvudsakligen till gällande regelverk och det pågående arbetet i Sverige och EU.

Jämför reservationerna 5 (v, mp), 6 (s), 7 (mp), 8 (mp) och 9 (s, v, mp) samt särskilt yttrande (s).

Motionerna

Enligt ett flertal motionärer bör livsmedel ha en tydlig, lättförstådd och kundanpassad information och ingrediensförteckningar så att konsumenten kan prioritera sina inköp. Miljöpartier anför i motion So464 yrkande 25 vikten av tydlig och lättförstådd kundinformation för att stärka konsumentens möjlighet att prioritera näringsriktiga, hållbara och nyttiga livsmedel. I motion MJ267 (c) yrkande 2 efterlyses kriterier för en kundanpassad kvalitetsmärkning på livsmedel, och i motion MJ267 (c) yrkande 3 framförs krav på tydligare standardiserade innehållsförteckningar.

Även tydligare märkning av livsmedel som innehåller vissa ingredienser som socker, salt och transfetter efterlyses av flertalet motionärer. Större mängder av socker och salt bör av hälsoskäl kunna undvikas av konsumenterna. Sockerhalten bör ingå i ingrediensmärkningen av livsmedelsindustrins produkter framför Miljöpartiet i sin motion So464 yrkande 28 och kräver ändrade regler för ingrediensmärkning. I motion MJ375 (s) yrkande 1 krävs att en ny märkning av produkter införs som tydligt varnar för produkter som innehåller för stora mängder socker. Även i motion MJ275 (s) krävs kalori- och sockerdeklaration av livsmedel. Enligt motionären bör, där det är möjligt, alla matvaror inklusive snacks, godis och läsk förses med innehållsdeklarationer om fetthalt, sockermängd och kaloriinnehåll. Miljöpartiet framför liknande synpunkter om behovet av innehållsdeklarationer i motion So464 yrkande 29. Miljöpartiet anser att förpackade livsmedel och godis ska förses med innehållsdeklarationer som tydligt visar innehåll av exempelvis socker och fett. Vidare anför i motion MJ375 (s) yrkande 2 att ett gränsvärde för socker i produkter bör arbetas fram. Med hjälp av en ny märkning och information om sockerfattiga produkter skulle konsumenterna ges makten att agera och handla hälsosammare. Även motionären bakom MJ291 (fp) vill underlätta för konsumenter att själva kunna välja livsmedel utifrån ett hälsoperspektiv och anför att en märkning av livsmedel med avseende på saltinnehåll är nödvändig.

Bland ohälsosamma ingredienser i livsmedel finns transfetterna. Miljöpartiet vill i motion So464 yrkande 36 att Sverige ska följa det danska exemplet och kraftigt begränsa den tillåtna nivån av transfetter i livsmedel och helt förbjuda framställningen av transfetter i livsmedelsproduktionen. Likalydande synpunkter förs fram i motion MJ383 (mp) yrkande 1. Vidare framhålls i motion MJ383 (mp) yrkande 2 och i Miljöpartiets motion So464 yrkande 37 att så länge transfetter tillåts i livsmedel behövs ett förtydligande av innehåll som konsumentinformation på förpackningar. Konsumenter ska veta vad de ska välja bort i fall de är intresserade av att göra det.

I motion MJ267 (c) yrkande 5 föreslås en ny märkning, miljömil, som på ett enkelt sätt ska visa hur mycket miljön påverkats av varutransporten. En sådan märkning skulle enligt motionärerna visa hur mycket varje enskild varas transport påverkar miljön och skulle på så sätt vara till god hjälp för konsumenterna.

Utskottets ställningstagande

Ingrediensförteckningar, dvs. angivande av alla ingredienser som använts vid tillverkningen – t.ex. socker, vatten, vetemjöl – regleras i EU:s generella märkningsdirektiv (2000/13/EG). Som utskotten ovan redovisat är detta direktiv under omarbetning. Även direktivet om näringsvärdesdeklaration (90/496/EEG) är under omarbetning. EG-kommissionen förväntas lägga fram de båda nya förslagen i slutet av 2007. Utskottet påminner om att märkningsområdet är harmoniserat i EU vilket betyder att medlemsstaterna följer samma lagstiftning. Att uppge näringsvärdet på livsmedel är frivilligt, men om det görs enligt nationell lagstiftning får inte mer långtgående krav ställas än de krav som gäller enligt direktivet. Enligt uppgift som utskottet inhämtat från Regeringskansliet är det för tidigt att ange vad omarbetningen kommer att medföra.

I dag kan näringsvärdet anges på två olika sätt. Det vanligaste är att ange kategorierna energi, protein, fett och kolhydrater. I den mer ovanliga varianten anges dessutom sockerarter, mättade fettsyror, kostfibrer och natrium.

Beträffande transfetter i livsmedel vill utskottet anföra följande. Transfettsyror finns naturligt i mejeriprodukter och kött från idisslare, men kan också bildas när flytande växtoljor ”härdas” vid industriell tillverkning. Härdning är en teknik som används i livsmedelsindustrin för att göra fett hårdare så att produkterna får önskad konsistens och ökad hållbarhet. Vid härdning omvandlar man på kemisk väg det nyttiga omättade fett till mättat fett, som är onyttigare. När oljorna härdas fullt ut omvandlas alla omättade fettsyror till mättade. Ofta avbryts emellertid härdningen innan dess, och det är då det bildas transfettsyror. Härdade fetter förekommer i liten omfattning i konsumentmargariner. Däremot innehåller t.ex. en del bageri- och friteringsfetter delvis härdat fett. Transfettsyror finns alltså främst i de livsmedel som innehåller mycket mättat fett. I likhet med mättat fett höjer transfettsyror det kolesterol som ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

I Sverige har användningen av härdade fetter och delvis härdade fetter minskat avsevärt sedan 1994–1995. Bordsmargariner och de flesta hushållsmargariner är i princip fria från transfettsyror; i allmänhet är halten under 1 % av totala mängden fettsyror. Flera tillverkare har under senare tid utslutit delvis härdade fetter, vilket innebär att innehållet av transfettsyror i många bageriprodukter (kakor, kex, rån m.fl.) också har minskat eller nästan helt försvunnit. Detsamma gäller för snacks och fritryoljor. Snabbmatskedjor i Sverige anger att de redan i dag använder oljor med låg halt transfettsyror.

Enligt Livsmedelsverkets gällande märkningsföreskrifter ska det i ingrediensförteckningen framgå om en produkt innehåller härdat fett. Däremot finns det inget krav på att tillverkaren måste ange om fett är delvis härdat eller fullhärdat. Märkningsföreskrifterna täcker inte livsmedel som naturligt innehåller transfettsyror, t.ex. mejeri- och köttprodukter. Det är

däremot möjligt att deklarerat innehåll av transfettsyror som en del av den frivilliga näringsvärdesdeklarationen. I så fall måste även innehåll av energi, protein, kolhydrater, sockerarter, fett, mättat fett, kostfibrer och natrium anges.

De nordiska näringsrekommendationerna innebär att intaget av mättat fett och transfettsyror bör minska med en tredjedel. Transfetsyror från s.k. partiellt härdade fetter bör begränsas i möjligaste mån. De svenska rekommendationerna går ut på att högst 10 % av energin bör komma från hårda fetter, dvs. mättat fett och transfettsyror. Enligt EFSA:s (European Food Safety Authority) bedömning finns inget vetenskapligt stöd för att naturligt förekommande transfettsyror i animaliska produkter som finns i t.ex. mjölkfett skiljer sig från de transfettsyror som bildas vid industriell härdning, dvs. om den ena är bättre än den andra (utlåtande av EFSA:s expertpanel den 8 juli 2004). Vidare, enligt EFSA:s utvärdering av transfettsyrors effekter på hälsan, konstateras att vi äter tio gånger mer av de mättade fetterna. Om vi minskade vårt intag av mättat fett med en tredjedel och därmed uppnådde WHO:s rekommenderade intag beräknas risken för hjärt- och kärlsjukdom minska med ca 30 % i befolkningen. En sänkning av transfettintaget med en tredjedel skulle minska motsvarande risk med ca 3 %.

Livsmedelsverkets syn på transfettsyrors hälsomässiga effekter och på huruvida det är skillnad på naturligt förekommande och industriellt framställda transfettsyror baseras till största delen på det expertutlåtande som kom från EFSA och som det inom Europa råder stor konsensus om. I Livsmedelsverkets rekommendationer ingår råd som syftar till att i första hand minska intaget av mättat fett, men även av transfettsyror. Främst rekommenderas fettråvaror med en högre andel omättat fett och minskat totalintag av fettrik mat. Konsumenterna rekommenderas att till största delen välja magra produkter (nyckelhålmärkta), äta mer fisk samt att välja flytande margariner eller matolja till matlagning. I reglerna för det sedan den 1 juni 2005 nya nyckelhålet ingår även begränsningar av innehåll av transfettsyror i mjölkliknande produkter, matfetter och fettbaserade pålägg med reducerad fetthalt (t.ex. lättmargariner, bredbara fetter – ”spreads”), samt färdigrätter. I de svenska näringsrekommendationerna från 2005 rekommenderar Livsmedelsverket att det är främst andelen mättat fett som bör minska i kosten, men även transfettsyror bör fortsätta att minska. Denna rekommendation finns också sedan tidigare i de nordiska näringsrekommendationerna. Livsmedelsverket anser vidare att riskerna med transfettsyror är angelägna att bevaka, och intentionen att minska intaget av transfettsyror bör fortsätta.

Angående motionärernas hänvisningar till situationen i Danmark har utskottet från Regeringskansliet inhämtat följande information. Danmark införde den 1 januari 2004 strikta regler för högsta tillåtna mängd industriellt tillsatta transfettsyror i matvaror. Av reglerna följer att oljor, fetter och färdigberedda livsmedel inte får säljas på den danska marknaden eller exporteras om de innehåller över 2 % transfettsyror (av den totala mängden

fettsyror) av icke animaliskt ursprung. Härdade fetter med lägre andel transfettsyror får användas. Slutprodukter med mindre än 1 % transfettsyror får ange ”fri från transfettsyror”. Reglerna gäller inte naturliga transfettsyror från animaliska produkter. Men eftersom transfettsyror från animaliska produkter har samma effekt som industriellt framtagna transfettsyror, har det framförts synpunkter att den danska lagstiftningen skyddar den danska smörproduktionen på bekostnad av importerat margarin; att främst åberopa folkhälsoskäl genom att endast förbjuda de industriellt framtagna transfettsyrorna har därför ifrågasatts. Att ett land antar egna nationella regler och på så sätt utestänger vissa produkter genom ett ”förbud” strider mot EG-lagstiftningen. Ett land kan åberopa folkhälsoskäl, men i så fall bör en s.k. ”ömsesidighetsklausul” finnas i regelverket som möjliggör att andra länder kan få fortsätta att sälja sina varor i landet utan att följa regelverket, och att reglerna endast gäller inhemsk produktion för den nationella marknaden och för export. EG-kommissionen betraktar de danska bestämmelserna som ett tekniskt handelshinder och har fått stöd från klagande livsmedelsföretag i övriga EU-länder. Enligt Regeringskansliet har det av skriftväxlingen framkommit att kommissionen anser att de danska reglerna är onödigt restriktiva, eftersom ett nationellt märkningskrav på innehållet av transfettsyror i varor hade varit tillräckligt; inte likabehandlar livsmedel med transfettsyror framställda på industriell väg och livsmedel som innehåller naturligt förekommande transfettsyror (t.ex. smör och margarin); bygger på en hypotetisk hälsorisk som inte är tillräckligt vetenskapligt underbyggd; och bryter mot proportionalitetsprincipen.

Utskottet noterar vidare att viss märkning som är till konsumenternas nytta för att välja hälsosammare livsmedel är frivillig. Sådan märkning är t.ex. nyckelhålmärkningen som finns sedan 1989. Livsmedelsverkets symbol med det gröna nyckelhålet hjälper konsumenten att hitta livsmedel som är magra och/eller fiberrika. Märkningen är frivillig men för att få märka livsmedel med nyckelhålet måste de uppfylla vissa villkor som bestäms av Livsmedelsverket. Nya villkor för nyckelhålmärkning togs fram 2005, och övergångsreglerna upphörde nyligen (den 30 november 2006). Numera ställs krav på fettkvalitet samt innehåll av socker och/eller salt för de produkter som bär symbolen. Syftet med villkoren är att fler och nyttigare nyckelhålmärkta produkter ska finnas att välja på. Villkoren – om hur mycket fett, fibrer, socker och salt ett nyckelhålmärkt livsmedel får innehålla – bygger på nordiska näringsrekommendationer som är baserade på vetenskaplig forskning.

För konsumenter som är intresserade av innehåll i livsmedel och godis har Livsmedelsverket på sin hemsida information om bl.a. innehåll av transfettsyror, mättade fettsyror, totalt fett och energi i olika livsmedel. Där finns även uppgifter om innehåll (energi, fett, kolhydrat, kostfibrer och järn) i olika slags godis. Även andra uppgifter om godis finns på verkets hemsida.

Utskottet har i och för sig förståelse för syftet med motionsförslagen om krav på att innehållet av vissa ingredienser i livsmedel ska specificeras mer noggrant och att innehållsförteckningar ska förtydligas men föreslår att motionerna lämnas utan åtgärd med hänvisning till översynen av EG-direktiven och det ovan anförda. Utskottet utgår ifrån att regler, rekommendationer om gränsvärden för vissa ingredienser (exempelvis salt, socker och fetter) och frivilliga märkningssystem utvecklas i takt med ökade kunskaper om livsmedels innehåll och betydelse för folkhälsan. Det är slutgiltigt den enskilde konsumenten som avgör vad hon eller han äter.

Därmed avstyrker utskottet motionerna So464 (mp) yrkandena 25, 28, 29, 36 och 37, MJ267 (c) yrkandena 2 och 3, MJ275 (s), MJ291 (fp), MJ375 (s) yrkandena 1 och 2 samt MJ383 (mp) yrkandena 1 och 2.

Utskottet har tidigare i betänkande 2005/06:MJU8 och betänkande 2004/05:MJU10 behandlat flera motioner om införande av avståndsmärkning för livsmedel. När det gäller märkning i allmänhet hänvisade utskottet bl.a. till att det inte finns något hinder mot att ange uppgifter som är korrekta och inte vilseledande. Sverige kan däremot inte införa strängare regler i och med att märkningsreglerna är harmoniserade inom EU.

Utskottet finner att dessa tidigare uttalanden fortfarande gäller. Utskottet vill också påminna om att märkningsföreskrifterna är under omarbetning. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion MJ267 (c) yrkande 5.

Vegetarisk kost i skola och barnomsorg m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden (mp) om vegetarisk kost och veganskost i skola och barnomsorg. Utskottet finner dem i huvudsak tillgodosedda. Riksdagen avslår vidare en motion (s) om krav på toaletter i livsmedelsaffärer.

Jämför reservation 10 (mp).

Motionerna

I motion MJ265 (mp) yrkande 44 begärs att Livsmedelsverket får i uppdrag att se över riktlinjerna för måltider i skola och barnomsorg för att se om de animaliska inlagen kan minskas. Motionären anför att det ska vara en självklar rätt att kunna välja ett fullvärdigt vegetariskt eller veganskt alternativ. Vidare efterlyser Miljöpartiet i motion So464 (mp) yrkande 33 att Livsmedelsverkets rekommendationer i större utsträckning bör utgå från både vad som främjar hälsa och är ekologiskt hållbart, vilket innebär bl.a. minskad animalisk tonvikt i rekommendationerna.

I motion MJ392 (s) framförs ett krav på att ägare till livsmedelsaffärer, i likhet med restaurangidkare, ska tillhandahålla toaletter för besökare. Motionären anser att offentliga toaletter som kan användas av alla är en av förutsättningarna för att vistas och röra sig fritt i samhället.

Utskottets ställningstagande

I budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 16 s. 76) anges att den tidigare regeringen år 2003 inrättade ett nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdomar (Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet) vid Örebrouniversitet. Centrumet fick till sin främsta uppgift att stödja skolor i arbetet med ökad fysisk aktivitet. I mars 2006 utökades centrumets uppdrag till att även avse skolans arbete med god kosthållning. Myndigheten för skolutveckling har i uppdrag att stärka förskolans arbete med goda matvanor. I sitt arbete ska myndigheten ta hänsyn till Livsmedelsverkets arbete med att ta fram råd för måltider i förskolan m.m. och samverka med såväl Livsmedelsverket som Nationellt centrum för främjande av god hälsa. Vidare noterar regeringen i budgetpropositionen (s. 92) att den tidigare regeringen i 2006 års vårproposition presenterade ett antal satsningar på skolområdet innefattande bl.a. förebyggande arbete med hälsa och trygghet i skolan. Den nuvarande regeringen avser att genomföra dessa satsningar men i vissa fall med ändrad inriktning.

Vidare bör uppmärksammas att Livsmedelsverket har haft i uppdrag att utarbeta nya riktlinjer för maten i förskolan och i skolan. I uppdraget behandlas bl.a. råd om vegankost, vegetarisk kost och ekologiska varor. Uppdraget, som redovisades till regeringen den 1 februari 2007, resulterade i två rapporter som ingår i serien Råd från Livsmedelsverket. Rapporterna Bra mat i skolan respektive Bra mat i förskoleverksamhet behandlar bl.a. vegansk och vegetarisk kost. Livsmedelsverkets råd är avsedda som övergripande vägledning, stöd och förslag till hur man kan arbeta för bra matvanor i förskolan och skolan. Enligt Livsmedelsverket är det dock upp till varje kommun, förskola, skola och personalgrupp att bestämma och i detalj planera hur man vill arbeta för att främja bra matvanor.

Utskottet anser att det anförda innebär att syftet med motionerna MJ265 (mp) yrkande 44 och So464 (mp) yrkande 33 i huvudsak är tillgodosett, varför de avstyrks i berörda delar.

Vad gäller kravet om besökstoaletter anför utskottet följande och påminner om, som ovan redovisats, att den svenska livsmedelstiftningen de senaste åren har harmoniserats med regelverket inom Europeiska unionen.

De nya gemensamma EU-reglerna om livsmedelshygien och offentlig kontroll av bl.a. livsmedel trädde i kraft den 1 januari 2006 och den svenska implementeringen genomfördes fr.o.m. den 1 juli 2006. I förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien specificeras de allmänna hygienregler som gäller för alla livsmedelsföretagare. Reglerna ska tillämpas på alla led i distributionskedjan för livsmedel. Det

anges att adekvat antal vattentoaletter ska finnas men dessa får inte vara förbundna med utrymmen där livsmedel hanteras. Förordningen specificerar vidare de krav som ställs på personlig hygien hos och rapporteringsskyldighet för dem som arbetar på platser där livsmedel hanteras. Enligt Livsmedelsverkets vägledning om hygien ska de toaletter som används av personer som arbetar med att hantera livsmedel inte upplåtas till andra personer än livsmedelspersonal annat än i undantagsfall.

Utskottet konstaterar att en livsmedelsföretagares uppgift att kontrollera hygien hos de anställda är en lagstadgad skyldighet men det torde enligt utskottets mening vara en omöjlighet för en företagare att kontrollera besökarens hygien och därmed den eventuella kontaminationsrisk som en toalett för tillfälliga besökare i en livsmedelsbutik skulle innebära. Att tillåta ett allmänt toalettutrymme utan möjlighet att kontrollera hygien torde inte vara förenligt med gällande livsmedelslagstiftning. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ392 (s).

Småskalig livsmedelsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (s) om anpassning av livsmedelslagen till småskalig verksamhet. Syftet med motionen är i huvudsak tillgodosett.

Jämför reservation 11 (s, v, mp).

Motionen

Enligt motion MJ400 (s) bör livsmedelslagen ses över så att den blir mer anpassad till olika typer av verksamheter, däribland mer småskalig verksamhet som bedrivs av många mindre företag, bl.a. i turistbranschen.

Utskottets ställningstagande

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde 2005/06 inom politikområdet Livsmedelspolitik en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion (Rapport 2005/06:RFR3 Förutsättningar för småskalig livsmedelsförädling). Uppföljningen genomfördes av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Utgångspunkten för arbetet var det tillkännagivande om förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion som riksdagen på förslag av utskottet beslutade om i mars 2001, dvs. vad som görs för att förenkla regelverket, hur staten bidrar till att skapa bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion samt hur staten främjar etablering av nya företag inom området.

I uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar av bl.a. den småskaliga livsmedelsproduktionens problem underströks vikten av att man fortsätter att uppmärksamma de små producenterna och deras förutsättningar i det fortsatta utvecklingsarbetet avseende regelverket. Vidare påpekades vikten av att de problem rörande stödåtgärderna som uppmärksammas i uppföljningen beaktas i det nya landsbygdsprogrammet.

Miljö- och jordbruksutskottet behandlade uppföljnings- och utvärderingsgruppens förslag våren 2006. Utskottet framhöll i betänkande 2005/06: MJU8 (s. 13) att följande punkter bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet på detta område:

- Inom livsmedelsbranschen finns många små företag. Intresset för småskalig livsmedelsproduktion är stort, men det är svårt att få en tydlig bild av dess omfattning och betydelse utifrån den begränsade statistik som finns tillgänglig. Dessutom saknas en entydig definition av begreppet. Småskalig livsmedelsproduktion berör flera politikområden där myndigheterna arbetar utifrån olika uppdrag.
- Det finns en efterfrågan från konsumenterna och den småskaliga livsmedelsproduktionen bedöms ha möjligheter att vidareutvecklas i enlighet med riksdagens livsmedelspolitiska mål. Av avgörande betydelse är företagets egen förmåga att själva utveckla sin verksamhet. Den småskaliga produktionen har betydelse för bl.a. tillväxt, sysselsättning, regional utveckling, hållbar utveckling samt för andra näringar.
- Den småskaliga livsmedelsproduktionen möter olika problem och hinder, bl.a. i regelverk, tillsyn, tillståndsgivning, kompetensutveckling, distribution samt finansiering. Det nuvarande regelverket är oöverskådligt och krångligt och innebär delvis problem, men också ett stöd för företagen. Det är svårt att entydigt bedöma i vilken mån dagens regelverk och kontroller utgör ett problem.
- Efter riksdagens tillkännagivande har ett flertal åtgärder vidtagits av regeringen och myndigheterna. Ett nytt EG-regelverk för hygien och kontroll införs 2006. Förändringar i tillsynen har beslutats av riksdagen och särskilda medel för småskalig livsmedelsproduktion har avsatts.
- Småskalig livsmedelsproduktion uppmärksammas i flera länder. Det finns skillnader mellan länderna när det gäller de små företagens andel av produktion och konsumtion, vilka delvis kan förklaras av olika traditioner. Det grundläggande regelverket är lika i EU:s medlemsstater, och företagen möter liknande problem i de olika länderna.

På förslag av ett enligt utskott godkände riksdagen vad utskottet anförde med anledning av uppföljningen (rskr. 2005/06:171).

Utskottet behandlade i betänkande 2005/06: MJU8 även regeringens skrivelse 2005/06:47 Småskalig livsmedelsförädling, i vilken de allmänna utvecklingsförutsättningarna för den småskaliga livsmedelsförädlingen redovisas. Vidare lämnade den dåvarande regeringen en redogörelse för aktuella frågor inom området och en bedömning av inriktningen av det fortsatta arbetet med dessa frågor. Den dåvarande regeringen bedömde att

ett kontinuerligt arbete bör bedrivas när det gäller regelförenkling och allmänna företagsfrågor. Utskottet utgick från att regeringen i samband med detta arbete tar sikte på de förslag som framförs i motionerna såvitt de avser möjligheterna till gårdsförsäljning rent allmänt men också i fråga om möjligheterna till att bedriva turistnäring.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande i betänkande 2005/06: MJU8 om regelförenkling. Utskottet noterar också att med anledning av budgetpropositionen för 2007 beslutade riksdagen om 14,9 miljoner kronor under anslaget 43:14 Åtgärder inom livsmedelsområdet. Anslaget disponeras för att främja exporten av svenska livsmedel med särskild tonvikt på regional utveckling av livsmedelsförädling. Utskottet anser att syftet med motionen i huvudsak är tillgodosett och föreslår därmed att motion MJ400 (s) lämnas utan riksdagens vidare åtgärd. Regeringen har som målsättning att minska regelbördan med 25 %, vilket också gäller småskalig livsmedelsverksamhet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ursprungsmärkning, punkt 1 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ206 och avslår motionerna 2006/07:MJ204, 2006/07:MJ216 och 2006/07:MJ267 yrkande 1.

Ställningstagande

Med det stora utbudet av livsmedel i handeln blir det allt svårare att som konsument göra aktiva val. För att konsumenten ska kunna välja och öka sin makt över utbudet av varor måste det finnas tydlig information om varan i den butik där man väljer att handla. Om man vill köpa produkter från ett visst land måste det enkelt framgå i vilket land produkten är producerad och förädlad. Det måste tydligt framgå om produkten har sitt ursprung i ett visst land och är förädlad i ett annat land. Som exempel kan nämnas det ökade utbudet av egna varumärken som olika livsmedelskedjor har. Många gånger kan det vara svårt att tyda var dessa varor har sitt ursprung och var de är förädlade.

Vi anser att ursprungsmärkning av livsmedel i handeln måste bli tydligare. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Restaurangrånvarors ursprung, punkt 2 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ346.

Ställningstagande

Kunskap om råvarans ursprung gör att konsumenten känner sig tryggare i sitt inköp. Till exempel visar branschen att knappt hälften av alla styckade kycklingprodukter som konsumeras kommer från kycklingar som inte är uppfödda i Sverige. Antingen vilseleds svenska konsumenter eller så framgår det inte tydligt varifrån produkterna kommer. En obligatorisk ursprungsmärkning bör gälla råvaror, beredda produkter samt rätter serverade på restaurang och storhushåll. Det skulle underlätta för konsumenternas val, vilket inte minst gäller i det ökade antalet fall där utländska produkter saluförs med svenskklingande namn för att ge sken av att råvaran är producerad i Sverige. Regeringen bör införa obligatorisk ursprungsmärkning för att tydliggöra var råvarorna är producerade. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Västsahariska produkter, punkt 3 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U201 yrkande 4.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att Sverige i EU ska kräva att de produkter som kommer från västsahariskt territorium och västsahariska fiskevatten är försedda med en korrekt ursprungsmärkning. En folkrättsligt korrekt ursprungsmärkning är inte Marocko utan Västsahara. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Djurtestade produkter, punkt 4 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ265 yrkande 46.

Ställningstagande

Många människor har i dag av varierande skäl valt en vegetarisk, vegansk eller nästan-vegetarisk kosthållning. En strävan att inte bidra till andra varelser lidande och död ligger till grund för mångas ställningstagande.

Jag anser att djurtestade produkter ska undvikas så långt möjligt. Sådana produkter ska märkas så att konsumenterna kan välja bort dem. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Livsmedelsinformation, punkt 5 (v, mp)

av Tina Ehn (mp) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So464 yrkande 25 och avslår motion 2006/07:MJ267 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att samhället bör underlätta för kunden genom att bl.a. uppmärksamma näringsinnehåll, hållbarhet, nytta och arom hos livsmedlen.

Det är viktigt att livsmedel har tydlig och lättförstådd kundinformation för att stärka konsumentens möjlighet att prioritera näringsriktiga, hållbara och nyttiga livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Socker och salt i livsmedel, punkt 6 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:MJ275 och 2006/07:MJ375 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2006/07:So464 yrkandena 28 och 29 samt 2006/07:MJ291.

Ställningstagande

Övervikt och fetma riskerar att inom en snar framtid bli ett ännu större folkhälsoproblem än i dag. Enkelt uttryckt är en minskning av fett- och sockerkonsumtionen en av nycklarna till hälsosammare matvanor. För att konsumenterna ska kunna välja rätt produkter är det väsentligt att det finns

tydliga innehållsdeklarationer på livsmedel. Därför är det angeläget att på ett tydligt sätt lyfta fram produkter som innehåller lite eller inget socker. En ny märkning och information om sockerfattiga produkter ger konsumenterna makten att agera som den marknadskraft man är och handla hälsosammare. Detta gör att producenterna måste tänka om och producera mat som marknaden efterfrågar, den med mindre innehåll av socker i produkten.

Vi anser att alla livsmedel bör förses med innehållsdeklarationer om fetthalt, sockermängd och kaloriinnehåll. En ny märkning av produkter bör införas som tydligt varnar för produkter som innehåller för stora mängder socker och ett gränsvärde för socker i produkter bör arbetas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Socker och salt i livsmedel, punkt 6 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So464 yrkandena 28 och 29 samt avslår motionerna 2006/07:MJ275, 2006/07:MJ291 och 2006/07:MJ375 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi äter mer socker nu än tidigare eftersom sockret är dolt i maten. Det är svårt att som konsument lokalisera det vanliga sockret, eftersom producenten inte har något krav på sig att uppge exakt sockerhalt, bara att ange ingredienserna i fallande skala, vilket jag anser är otillräckligt. Förpackade livsmedel och även godis bör förses med innehållsdeklarationer som tydligt visar innehåll av exempelvis socker och fett. Lösviskigodis bör ha en tydlig innehållsdeklaration som i butiken finns lättillgänglig för konsumenterna.

Jag anser att reglerna för ingrediensmärkning behöver ändras så att sockerhalt alltid tydligt framgår i livsmedelsindustrins produkter samt att godis bör förses med innehållsdeklarationer. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Transfetter i livsmedel, punkt 7 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:So464 yrkandena 36 och 37 samt 2006/07:MJ383 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag anser att vi även i Sverige bör både kraftigt begränsa användningen av transfett och helt förbjuda användningen av transfetter i vår egen livsmedelsproduktion. Jag anser också att det är angeläget med ett förtydligande av lagstiftningen om konsumentinformation på förpackningar så länge det är tillåtet med transfetter i livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Avståndsmärkning för livsmedel, punkt 8 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ267 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det är en dyr och ohållbar situation att transportera mat runt hela jorden – speciellt sådana produkter som man kan producera på närmare håll. Sett i ett långsiktigt helhetsperspektiv är det alltid billigast att producera för hemmamarknaden på hemmaplan. För att komma åt transporternas påverkan på miljön bör man på ett enkelt sätt visa hur mycket varje enskild varas transport påverkar vår miljö så att konsumenterna kan göra ett medvetet val. En ny märkning av livsmedel, miljömil, skulle vara till god hjälp för konsumenten. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Vegetarisk kost i skola och barnomsorg, punkt 9 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:So464 yrkande 33 och 2006/07:MJ265 yrkande 44.

Ställningstagande

Det bör vara en självklar rätt bl.a. i skolor och på dagis att kunna välja ett fullvärdigt vegetariskt eller veganskt alternativ. Livsmedelsverket konstaterar att en varierad laktovegetarisk kost som regel ger tillräckligt av samtliga livsnödvändiga näringsämnen. Jag anser att Livsmedelsverkets rekommendationer i större utsträckning bör utgå från vad som både främjar hälsa och är ekologiskt hållbart, vilket innebär bl.a. minskad animalisk tonvikt i rekommendationerna. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Småskalig livsmedelsverksamhet, punkt 11 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ400.

Ställningstagande

Allt fler småskaliga naturturismföretag startas och har olika specialiteter som de erbjuder en alltmer ökande kundkrets. Det har framkommit att det finns en del hinder för dessa småskaliga turismföretags utveckling och fortsatta existens, däribland livsmedelslagstiftningen som inte är anpassad till småskalig produktion, förädling och hantering av livsmedel.

Vi anser att livsmedelslagen bör ses över så att den blir mer anpassad till olika typer av verksamheter, däribland mer småskalig verksamhet som bedrivs av många mindre företag. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Transfetter i livsmedel, punkt 7 (s)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Ronny Olander (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s) och Aleksander Gabelic (s) anför:

Människors oro över innehållet i våra livsmedel måste tas på stort allvar. Debatten kring transfetterna måste därför fortsätta. Internationellt finns det stöd för en befogad oro över vad transfetterna på sikt innebär för människors hälsa och välbefinnande. Sverige bör inta en position grundad på försiktighetsprincipen innebärande en fortsatt kritisk hållning inom EU. Frågan bör även prövas inom Nordiska rådet. Den danska positionen bör utvärderas snarast för ett klargörande om vi inom Europeiska gemenskapen ska inta samma förhållningssätt som Danmark samt söka vägar för gemensamt uppträdande. Livsmedelssäkerhet är en viktig samhällsfråga. Transfetterna är även en folkhälsofråga och bör behandlas som en sådan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:U201 av Hans Linde m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör kräva att de produkter som kommer från västahariskt territorium och västahariska fiskevatten är försedda med en folkrättsligt korrekt ursprungsmärkning.

2006/07:So464 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av tydlig och lättförstådd kundinformation för att stärka konsumentens möjlighet att prioritera näringsriktiga, hållbara och nyttiga livsmedel.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler för ingrediensmärkning så att sockerhalt alltid tydligt framgår i livsmedelsindustrins produkter.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om innehållsdeklarationer av godis.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Livsmedelsverkets rekommendationer.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa det danska exemplet och kraftigt begränsa den tillåtna nivån av transfetter i livsmedel och helt förbjuda framställningen av transfetter i livsmedelsproduktionen.
37. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lag med krav på konsumentinformation på förpackningar om transfetter, så länge de tillåts i livsmedel.

2006/07:MJ204 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att med utgångspunkt i konsumenternas klara önskemål driva kravet på obligatorisk ursprungsmärkning.

2006/07:MJ206 av Christin Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ursprungsmärkning av livsmedel i handeln.

2006/07:MJ216 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk ursprungsmärkning.

2006/07:MJ265 av Helena Leander (mp):

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vegetariska måltider i skola och barnomsorg.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av djurtestade produkter.

2006/07:MJ267 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett standardiserat regelverk för ursprungsmärkning på livsmedel ska upprättas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsammans med branschorganisationerna ta fram kriterier för en kundanpassad kvalitetsmärkning på livsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydligare standardiserade innehållsförteckningar bör arbetas fram.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en ny märkning, miljömil, som ska visa hur mycket miljön påverkats av varutransporten.

2006/07:MJ275 av Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kalori- och sockerdeklaration av livsmedel.

2006/07:MJ291 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av saltinnehåll i livsmedel.

2006/07:MJ346 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk ursprungsmärkning.

2006/07:MJ375 av Lars U Granberg och Karin Åström (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att en ny märkning av produkter införs som tydligt varnar för produkter som innehåller för stora mängder socker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett gränsvärde för socker i produkter bör arbetas fram.

2006/07: MJ383 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa det danska exemplet att kraftigt begränsa användningen av härdat fett och helt förbjuda användningen av transfetter i livsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ett förtydligande av lagstiftningen om konsumentinformation på livsmedelsförpackningar så länge det är tillåtet med transfetter i livsmedel.

2006/07: MJ392 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på restaurangidkare att tillhandahålla toaletter även ska gälla ägare till livsmedelsaffärer.

2006/07: MJ400 av Karin Åström och Kristina Zakrisson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om livsmedelslagen.